

Risicohouding

Het bestuur heeft in september 2015 na overleg met de werkgever en vertegenwoordiging van de COR, het verantwoordingsorgaan en de VVSTPN (hierna gezamenlijk te noemen: de partijen) de risicohouding vastgesteld. De risicohouding is in oktober 2020 – voorafgaand aan de nieuwe vijfjaarsperiode voor de CDC-premie – opnieuw besproken met deze partijen. De conclusie is dat de risicohouding hetzelfde blijft. Tijdens de discussies bleek de verwachte pensioenopbouw voor de partijen een belangrijk criterium. Er wordt gestreefd naar een zo stabiel mogelijke feitelijke pensioenpremie. De pensioenpremie wordt niet gezien als een sturingsmiddel.

Om toeslagen te kunnen financieren zijn partijen bereid risico te lopen. De prioriteit ligt, conform de doelstellingen van het pensioenfonds meer bij toeslagambitie dan het voorkomen van kortingen. De toeslagverlening is voorwaardelijk, afhankelijk van de financiële positie van het pensioenfonds. Partijen accepteren dat daarmee de mogelijkheid bestaat dat de toeslag niet (volledig) toegekend wordt.

Het beoogd niveau van toeslagverlening op lange termijn is 100% van de prijsinflatie per jaar. Partijen realiseren zich echter dat dit zeker geen vanzelfsprekendheid is. Het begrip “pensioenresultaat” geeft de mate van koopkrachtbehoud van het pensioen weer. Deze wordt getoetst in de haalbaarheidstoets. Partijen stellen de volgende ondergrenzen aan het gewenst pensioenresultaat:

- Vanuit feitelijke dekkinggraad: 90%. Dit komt overeen met een gemiddelde indexatie van 80% van de prijsinflatie per jaar (naar beneden afgerond op een veelvoud van 5%)
- Vanuit evenwichtssituatie: 95%. Als het pensioenfonds uit reservetekort is, mag een hoger pensioenresultaat dan 90% worden verwacht. De dekkinggraad is dan echter naar verwachting nog onvoldoende om volledige toeslagverlening (i.e. een pensioenresultaat van 100%) te realiseren.

Bij een slechtweerscenario zou minimaal een nominaal pensioen moeten kunnen worden behaald. Partijen beseffen echter dat in zo'n scenario dat niet altijd mogelijk is en dat het pensioenfonds de pensioenen zelfs heeft moeten verlagen. In een slechtweerscenario moet het pensioenresultaat minimaal 60% zijn.

Het risico bestaat dat pensioenen verlaagd moeten worden omdat de financiële positie dat vereist. Hoe het bestuur hiermee omgaat, verschilt per situatie:

- Verlaging vanwege een structureel dekkingstekort: deze moeten onvoorwaardelijk worden doorgevoerd. Relatief kleine kortingen (bijvoorbeeld de 3,5% in 2013) kunnen in één keer worden doorgevoerd. Immers spreiding vermindert de uiteindelijke korting niet.
- Verlaging omdat de komende 10 jaar onvoldoende herstel wordt verwacht: dit zijn voorwaardelijke kortingen. Daarbij bestaat de mogelijkheid dat een gespreide korting wordt stopgezet omdat het pensioenfonds zich sneller herstelt dan verwacht. Herstel van eerdere kortingen is echter onder zeer strikte voorwaarden mogelijk. Het bestuur wil dan ook de maximale termijn van 10 jaar benutten om een voorwaardelijke korting te spreiden.
- In uitzonderlijke situaties kan het bestuur sneller korten.

Het risico op de korte termijn wordt uitgedrukt in de wettelijk vereiste solvabiliteitsbuffer. Deze

bedraagt voor het beleggingsprofiel van het pensioenfonds rond 20%. Hierbij wordt door partijen een bandbreedte toegestaan van $\pm 5\%$.

De haalbaarheidstoets

De haalbaarheidstoets is een stochastische toets die inzicht geeft in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. De economische scenario's zijn voorgeschreven. In de haalbaarheidstoets wordt een projectie van de financiële situatie van het pensioenfonds voor een lange periode (60 jaar) gemaakt voor een veelvoud aan economische scenario's (stochastische analyse).

De haalbaarheidstoets heeft als doel inzicht te geven in:

- De gevolgen van de financiële opzet van het fonds;
- De verwachtingen en risico's, met name ten aanzien van koopkrachtbehoud;
- De consistentie en evenwichtigheid van het beleid;
- De haalbaarheid en consistentie van het premiebeleid;
- De herstelkracht van het fonds.

De belangrijkste uitkomst waarnaar gekeken wordt in de haalbaarheidstoets is het pensioenresultaat. Dit is een maatstaf voor koopkrachtbehoud.

In 2015 is de aanvangshaalbaarheidstoets uitgevoerd. Daarin is getoetst of het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau in voldoende mate aansluit bij de door het pensioenfonds gewekte verwachtingen over het pensioenresultaat, rekening houdend met de hiervoor gekozen ondergrenzen.

Daarnaast moet ook worden getoetst of:

- 1 het premiebeleid over de gehele berekeningshorizon voldoende realistisch en haalbaar is; en
- 2 het pensioenfonds voldoende herstelcapaciteit heeft om naar verwachting vanuit de situatie dat aan de vereisten voor het minimaal vereist eigen vermogen wordt voldaan, binnen de looptijd van het herstelplan aan de vereisten voor het vereist eigen vermogen te voldoen.

In onderstaande tabel zijn de uitkomsten van de haalbaarheidstoets afgezet tegen de gestelde grenzen en voorwaarden. Hieruit blijkt dat het pensioenfonds slaagt voor de toetsen.

	Ondergrens	Uitkomst	Score
Mediaan pensioenresultaat vanuit feitelijke situatie	90%	100%	√
Maximale relatieve afwijking ten opzichte van <u>mediaan</u> in geval van slecht weer scenario	40%	32%	√
Mediaan pensioenresultaat vanuit evenwicht situatie	100%	107%	√
Voldoende herstelkracht			√
Realistische premie			√

Toelichting:

- Het streven van 90% lijkt haalbaar. Uit de aanvangshaalbaarheidstoets blijkt namelijk dat de mediaan van het pensioenresultaat 100% is. In een slechtweersscenario mag het pensioenresultaat 40% lager zijn (60% ten opzichte van 100%). Relatief is de afwijking in een slechtweersscenario dan 32%.
- Het pensioenfonds is uit reservetekort als de beleidsdekkingsgraad minimaal 121% is. Het pensioenfonds heeft voldoende herstelkracht om in 10 jaar van 104% naar 121% toe te groeien.
- De premie is geen sturingsmiddel. Bovendien is Thales (de werkgever) een loonintensieve organisatie en dat betekent dat de premie relatief zwaar drukt op de resultaten van Thales. Het maximum voor de premie is benaderd. Hierbij wordt 30% als een maximaal acceptabel niveau beschouwd. Alle partijen realiseren zich dit. Indien de premie niet toereikend is, wordt de pensioenopbouw verlaagd. Het ligt in lijn der verwachting dat PME zich op zo'n moment in een vergelijkbare situatie bevindt en de opbouw ook moet verlagen. De dispensatie komt dan niet in het gevaar. Uit de haalbaarheidstoets blijkt dat de premie de naar verwachting steeds kostendekkend is.

Vervolgens zal het fonds jaarlijks voor 1 juli een haalbaarheidstoets laten uitvoeren en de resultaten ervan evalueren. Met de jaarlijkse haalbaarheidstoets wordt gemonitord in hoeverre het verwachte pensioenresultaat nog steeds aansluit bij de oorspronkelijk gewekte verwachtingen. Jaarlijks wordt vanuit de feitelijk financiële positie van het pensioenfonds getoetst of het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau in voldoende mate aansluit bij de door het pensioenfonds gekozen ondergrens en of het pensioenresultaat op fondsniveau in het slechtweersscenario niet teveel afwijkt van het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau.

Indien bij de jaarlijkse haalbaarheidstoets blijkt dat **niet** wordt voldaan aan een van de volgende criteria uit de aanvangshaalbaarheidstoets:

- Het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau blijft boven de door het pensioenfonds gekozen ondergrens voor dit pensioenresultaat; en/of
- Het pensioenresultaat op fondsniveau in het slechtweersscenario wijkt niet teveel af van het verwachte pensioenresultaat op fondsniveau, waarbij het pensioenfonds hiervoor de maximale afwijking heeft vastgesteld,

treedt het pensioenfonds in overleg met de sociale partners om te bezien of, en zo ja welke, maatregelen genomen moeten worden.

De uitkomsten van de (aanvangs)haalbaarheidstoets en de toelichting daarbij worden gedeeld met het Verantwoordingsorgaan en de sociale partners. In het jaarlijks oordeel en de daaruit voortvloeiende rapportage voor het jaarverslag van het pensioenfonds zal het Verantwoordingsorgaan haar oordeel over deze uitkomsten meenemen.